

KARAEKBİSTAN KÖYÜ

YAŞAR YENİÇERİOĞLU

Karaelbistan Köyü

Yaşar Yeniçeriöğlü

Karaelbistan, eski Elbistan'dır; dolayısıyla şehrin bugünkü yerine taşındığı tarihe kadar tarihleri çakışmaktadır. Geçen haftaki yazıda bahsetmişim.

Terkedilen bu ören yerine, XI.yüzyıldan itibaren yoğun olarak Anadolu'ya göç eden Türkmen aşiretleri yerleşerek/ yerleştirilerek köye dönüşmüştür. Karaelbistan Köyü, "998 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Diyar-i Bekr ve Arab ve Zül-Kadiriyye Defteri"nden alınan 1530 tarihli haritada aynı adla bulunmaktadır (Ali Gültekin Biniş, Karahasanlılar Tarihi ve Kültürü Üzerine Bir Araştırma, Ertem Basım Yayın Ltd.Şti, 2010, s.112).

Elbistan adının nereden geldiği konusuna girmeyeceğim; merak edenler kaynaklardan okuyabilirler. "Karaelbistan" adına gelince: Türkler'de; renk tanımı dışında "kara"nın birçok anlamı olduğu gibi "eski, kadim, yıkık, harap, viran, köhne, terkedilen mekânlar" için de kullanılmaktadır. Karaelbistan isminin başındaki "kara" da bununla bağlantılı olmalıdır. Eski Elbistan, virane Elbistan denilebilir (Ülkemizin çeşitli yerlerinde olduğu gibi Elbistan'da da kara ile başlayan Karahasanuşağı, Karahöyük, Karamağara gibi köyler/mahalleler vardır).

Köy halkı

Köy halkının; Oğuzlar'ın hangi boyundan olduğunu, araştırmama rağmen bulamadım: Köyden konuştuğum kişiler de bilememektedirler. Ancak, hemşehrimiz Prof.Dr. Refet Yınanç, "Dulkadir Beyliği" adlı kitabında (TTK Basımevi, Ankara 1989), Prof.Dr. Faruk Sümer'in görüşünden hareketle; "Dulkadirli halkını teşkil eden cemaatler çoğunlukla Bayat, Avşar ve Beydili boylarından idiler." demektedir.

Elbistanlı Ali Gültekin Biniş'le sohbetimizde; "Kendisinin Beydili boyundan olduğunu ve Elbistan'ın hangi köylerinde Beydili boyundan gelen oymak, aşiret, obaların olduğunu tespit ettiğini" söylemişti. Beydili boyuyla ilgili köylerin tespitinde Karaelbistan'dan bahsetmemiştir. Okuduğum eserlerden Karaelbistan Köyü halkının, Bayat veya Avşar (Afşar) boyundan olduğunu tahmin etmekteyim.

Köy, 1960'lı yıllarda 100 haneye yakındı. Her hanede 7 kişi yaşadığını varsayarsak 700 nüfus demektir. Ayrıca, 1914'lü yıllarda Erzurum'dan gelip köye yerleşen muhacir bir aile vardı.

Köyde, 5-6 tane iki katlı evin dışında bütün evler tek katlı ve kerpiçti. Hayvanların ahırları da evlerle bitişikti. Hatta bazı evlerde, o evde yaşayan insanlarla hayvanlar aynı kapıdan girer ve insanlar odalarına, hayvanlar ise ahırlarına geçerlerdi. Herhalde kışın hayvanların sıcaklığından yararlanmayı düşünmüşlerdir.

Köyde 3-4 aile küçükbaş hayvancılıkla uğraşır. Diğer ailelerin birkaç küçükbaş hayvanı olmakla birlikte genellikle büyükbaş ve köyün çobanı toplayıp yaymaya (otlatmaya) götürürdü. Aileler, çoğunlukla tarımla/ çiftçilikle uğraşırlardı.

Karaelbistan Höyüğü

Anadolu'da bulunan yaklaşık 20.000 höyükten 21'i Elbistan bölgesindedir. Karaelbistan Köyü, kendi adıyla bilinen höyüğün güney tarafına yerleşmiştir. Höyüğün Hititler dönemine ait olduğu düşünülmektedir.

Höyük; kuzeyindeki harman yerine göre tahminen 15 metre yükseklikte olup güney ve batı yamacı yatık, kuzey ve doğu yamacıysa biraz diktir. Üzerinde daha çok eski mezarlar bulunmaktadır. Köyün ayrıca mezarlığı vardır.

Höyüğün doğu tarafı üstünde iki sınıflı kerpiç okul vardı. Okulun arkasından geçen kağrı yolu dönerek, höyüğün kuzeyinden meyilli patika yolla aşağıdaki yola bağlanırdı. Ayrıca aynı yerden başlayan biraz dik, dar ve bozuk toprak merdiven de vardı. Höyüğe yakın evlerde oturanlar harman yerine gidiş-geliş için bu yolları kullanırlardı.

İşi olmayan veya tarladan erken dönen köyün gençleri ve çocukları, höyükte toplanıp çöple kazdıkları küçük çukurlara taş dağıtarak -nasıl oynandığını pek hatırlamadığım- bir oyun oynarlardı. Sanıyorum bugün tekrar öğretmeye çalıştığımız "*Mangala*" oyunu idi. Bu çukurlar, kimse tarafından veya yağmur-yaş olmadıkça bozulmazdı; taşlar yanında veya çukurlarda olur, bilenler karşılıklı oturup oynarlardı. Gençler, höyük üstünde buluşur, sohbet yaparlardı. Harman yerini veya ovayı gözetlemek veya harman yerinden birini çağırarak isteyenler höyüğe çıkarlardı.

Höyük, defineciler ve ev yapmak için toprak alanlar yüzünden yok olma tehlikesiyle karşı karşıya iken, Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca "*I.Derece Arkeolojik Sit Alanı*" olarak tescillenmiştir (R.G:18/03/2018-30364).

Karaelbistan Höyüğü: Köy arkadadır (Arşivim: 11/05/2014)

Köyün ulaşımı

Elbistan'ın batısındaki en yakın köyüdür. Köyün Elbistan'la bağlantısı; Ceyhan Nehri üzerindeki Battalgazi Köprüsü'yle başlayan Elbistan-Göksun Karayolu'nun 500 metre ilerisindeki "Suçatı"nı geçtikten az sonra sağa dönen toprak bir yolla sağlanırdı. Hem köy yoluna giriş hem de yaklaşık 3 km. sonra köye giriş, ark üzerine yapılan ağaç köprülerden yapılırdı. Köyün doğusundaki bu ana girişin dışında batı, güney ve kuzey yönde -daha çok tarlalara gidilen- üç toprak yol daha vardı.

Suçatı'nda Söğütlü Çayı ile birleşen Ceyhan; tarlalar arasından kıvrıla kıvrıla köyün doğusuna gelir ve burada keskin bir dönüş yaparak höyüğün alt tarafından harman yerine yönelirdi. Köyün diğer üç tarafıysa Ceyhan'dan su sağlayan arklarla çevriliydi. Köy bir ada gibiydi.

Ceyhan Nehri ile höyük arasında toprak yol vardı. Yol, höyüğü geçince batıya, kuzeye ve doğuya doğru uzanırdı. Batıya dönen yol, höyüğün altından ilerler, ark üzerindeki ağaç köprüyü geçerek tarlalara giderdi. Kuzey yolu harman yerine ve tarlalara giderdi. Doğu yolu ise nehrin sığ yerinden geçilerek Çilingir Çayırı'na, tarlalara ve karşı köylere giderdi. Şimdi bu sığ kısma uzun beton bir köprü yapılmış. Çilingir Çayırı, yakın zamana kadar mera alanı olarak kullanıldı.

Herhalde 1965 yılıydı; Ceyhan'ın sığ kısmının biraz üstündeki ağaçlık dar alandan karşılıklı kavak ağaçlarına halat (halk kendir der) bağlanarak yayalar için ağaçtan asma köprü yapılmıştı; sonra selde yıkıldı.

Evler su ihtiyaçlarını nehirden veya arklardan sağlardı; kadın ve genç kızlar çamaşırları ve bulaşıkları buralarda yıkarlardı. Bu yıllarda Ceyhan'ın ve arkların suları çok temizdi. 1961 veya 1962 yılında, bugünkü Karaelbistan'ın üst tarafındaki "Mekân"dan, künk (büz) döşenerek köyün ortasındaki meydana "Mekân Suyu" diye bilinen su getirildi ve çeşme yapıldı.

Yeni köy ve belde

Köy, bahar aylarında Ceyhan'ın taşması nedeniyle sık sık sel baskınına uğrardı. 1972 yılında Elbistan-Göksun Karayolu'nun üst tarafına, Şardağı'nın batı eteği ile "Mekân"nın altına taşındı. Burası köyün arazisi olup kıraç tarlalar vardı ve daha çok nohut ve mercimek ekilirdi.

Köyün nüfusu, 1973 yılında 194 hanede 1.248 kişidir (*Cumhuriyetin 50.yılında Elbistan, 1973, s.58*). Bazı yıllardaki nüfusu ise; 1985'de 2.306, 1990'da 2.950, 2000'de 4.893, 2007'de 5.575, 2011'de 6.012, 2018'de 5.995, 2019'da 5.660, 2020'de 5.559 ve 2021'de 5.456'dır.

Karaelbistan Köyü, 1992 yılında İçişleri Bakanlığı'nın kararı ile belediye statüsü ile belde oldu (*Karar: 30/11/1992-92/41095, R.G: 06/12/1992-21427*). Ancak, 20 yıl süren "Belde" statüsü 6360 sayılı Kanun'la Kahramanmaraş Büyükşehir olunca mahalleye dönüştürüldü (*Kanun:12/11/2012-6360, R.G:06/12/2012- 28489*).